ЕКОНОМІКА

УДК 330.31
JEL Q19

Розвиток державно-приватного партнерства в агропромисловому виробництві та сільських територіях України

Усата Н.В., Ксенофонтов М.М.

ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН

Усата Н.В. E-mail: u_natasha@ukr.net

OPEN ACCESS

Усата Н.В., Ксенофонтов М.М. Розвиток державно-приватного партнерства в агропромисловому виробництві та сільських територіях України. Економіка та управління АПК. 2022. № 1. С. 62–71.

Usata N., Ksenofontov M. Mainways of public-private partnership development in agro-industrial production and rural areas of Ukraine. AIC Economics and Management. 2022. № 1. PP. 62–71.

Рукопис отримано: 01.04.2022 р.
Прийнято: 20.04.2022 р.
Затверджено до друку: 24.06.2022 р.

doi: 10.33245/2310-9262-2022-172-1-62-71

Вирішення низки соціально-економічних проблем аграрної сфери України є неможливим без побудови партнерських відносин та налагодження конструктивного діалогу між державою і приватним бізнесом. Формування партнерських моделей взаємовідносин відкриває нові можливості та забезпечує певні вигоди для учасників угоди.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану реалізації проєктів державно-приватного партнерства та визначення основних способів розвитку ДПП в Україні.

У дослідженні розкрито історичний аспект виникнення такої форми взаємовідносин між державою та приватним партнером як державно-приватне партнерство (ДПП) в різних країнах світу.

Проаналізовано сучасний стан розвитку ДПП, особливості конструктивної взаємодії між державними структурами та бізнесом у вирішенні суспільно значущих завдань соціально-економічного розвитку на довгостроковій основі. Обґрунтовано доцільність розвитку партнерських відносин між державою та бізнесом. Виявлено основні чинники, що спричиняють негативний вплив на успішність реалізації проєктів ДПП в аграрній сфері.

Розглянуто основні моделі участі приватного сектору у реалізації інвестиційних проєктів в агропромисловому виробництві та визначено їх основні особливості. Доведено, що впровадження проєктів ДПП сприяє ефективному управлінню об'єктами державної та комунальної власності, створенню умов для використання новітніх технологій та інновацій тощо.

Висока ефективність механізму ДПП, як форми взаємодії держави та бізнесу, доведена досвідом багатьох країн світу. Тому його необхідно розвивати і в нашій країні для розв'язання важливих соціально-економічних проблем через об'єднання ресурсів державного й приватного секторів. Для цього необхідно подолати низку законодавчих, політичних, економічних та інституційних бар'єрів, що стримують поширення ДПП.

Узагальнено приклади світової практики використання механізму ДПП в сільському господарстві, на основі чого визначено основні способи реалізації проєктів ДПП в агропромисловому виробництві та сільських територіях України, зокрема: будівництво, обслуговування та управління оптовими ринками для збуту сільськогосподарської продукції; розвиток інфраструктури аграрного ринку; розвиток виробничої інфраструктури; переробка відходів сільського господарства; будівництво, експлуатація та управління іригаційними (зрошуваними) системами; будівництво, експлуатація та управління об'єктами соціальної інфраструктури у сільській місцевості.

Проведені дослідження дають можливість зробити висновок про те, що в Україні ДПП розвивається вкрай повільно, рівень реалізації

проєктів ДПП незначний, кількість реалізованих проєктів мінімальна, а їх ефективність є низькою через перешкоди правового та економічного змісту для ведення бізнесу. Проблема полягає не стільки в кількості укладених угод між державним та приватним партнерами, скільки в результативності та ефективності їх виконання.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, аграрний сектор, проєкти ДПП, форми ДПП, держава, приватний партнер, інноваційний розвиток, угода.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Аграрний сектор у суспільному значенні є важливою складовою економіки України, що забезпечує формування продовольчої безпеки, нарощування експортного потенціалу та посилення позицій на зовнішніх товарних ринках. Зокрема, із 2014 р. Україна незмінно входить до п'ятірки світових лідерів за експортом основної продукції рослинництва та вже декілька років поспіль сільське господарство забезпечує понад 40 % виручки від експорту [1]. У 2021 р. частка сільського господарства у виробництві ВВП України становила понад 10 % і була найвищою серед інших секторів економіки [2]. Це потребує від держави проведення активної діяльності щодо підтримки та розвитку основної галузі української економіки.

Розвиток аграрного сектору залежить від впровадження сучасних методів господарювання, використання новітніх технологій, залучення інвестиційних ресурсів, які забезпечать можливість комплексного та повноцінного використання наявного потенціалу галузі.

Одним з ефективних способів залучення приватних інвестицій та реалізації інвестиційних проєктів у світі є державно-приватне партнерство (ДПП), яке передбачає конструктивну взаємодію державних структур та бізнесу у вирішенні суспільно значущих завдань соціально-економічного розвитку. За побудови такого партнерства відкриваються нові можливості для обох сторін, збільшуються шанси на успіх за реалізації масштабних проєктів, враховуються інтереси кожної сторони. Зацікавленість держави в участі приватного партнера пояснюється залученням не лише фінансових ресурсів для реалізації масштабних проєктів, а також складних управлінських, організаційних і виробничих технологій та досвіду бізнесу. Приватний сектор, залучаючи власні кошти та сучасні технології, розраховує на державну підтримку для реалізації проєктів ДПП, доступ до певних ресурсів та формування сприятливого інвестиційного середовища з боку держави.

Питанню розвитку ДПП присвячено багато уваги у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: О. Бойко досліджував світовий досвід та перспективи реалізації ДПП в Україні [3]; В. Онегіна, Л. Батюк – розвиток сільських територій в Україні на засадах ДПП [4]; І. Косач – концептуальні засади розробки стратегії розвитку ДПП в АПК України та особливості формування інтеграційних підприємницьких агропромислових структур на засадах ДПП [5]; І. Литвинчук, К. Самойленко – інституціональне забезпечення розвитку публічно-приватного партнерства у сфері інноваційного розвитку аграрної економіки [6]; В. Дергачова, К. Кузнєцова – ДПП як інституціональний інструмент інвестування економіки [7]; В. Сазонов – історію розвитку ДПП [8]; А. Кредісов, А. Білоус – використання світового досвіду ДПП в Україні [9]; С. Нездоймінов – реалізацію ДПП в агрорекреаційній сфері [10]; М. Воробйова – сучасний стан та перспективи розвитку ДПП в Україні [11]; НедУайд – можливості для розвитку ДПП у сільському господарстві України [12]; О. Сімсон – моделі розвитку ДПП[13]; М. Кочеров – гарантії прав приватних партнерів та їх нестабільність [14]; В.Круглов і Д.Терещенко – реалізацію проєктів ДПП в аграрному секторі економіки [15]; О. Радченко – визначення основних тенденцій, найбільш дієвих механізмів та інструментів, проблем ДПП в АПК в умовах глобалізації [16]; Х. Григор'єва – пропозиції щодо механізмів фінансової підтримки аграрного сектору економіки України з боку держави [17]; Н. Клєвцєвич – обґрунтовано значення партнерства держави з приватним сектором у забезпеченні збалансованого регіонального розвитку [18]; Г. Комарницька – розробка концептуальних основ активізування ДПП [19].

Незважаючи на значну кількість досліджень у цій сфері, поки що залишаються не повністю розкритими питання щодо основних способів активізації механізму ДПП в АПК в умовах розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності та потребують поглибленого вивчення.

Мета дослідження – аналіз сучасного стану реалізації проєктів державно-приватного партнерства та визначення основних способів розвитку ДПП в Україні.

Матеріал і методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою проведеного дослідження стало використання загальнонаукових і спеціальних методів. Зокрема, метод

аналізу та синтезу – для узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду ДПП, вивчення сучасних підходів до вирішення проблем розвитку ДПП в АПК; монографічний метод – за вивчення літературних джерел, законодавчих та інших підзаконних актів; статистичний метод – за аналізу сучасного стану реалізації проєктів ДПП в Україні; метод порівняння – за дослідження та аналізу практики використання механізмів ДПП в зарубіжних країнах; метод системного узагальнення – для розроблення концептуальної моделі активізації ДПП тощо.

Інформаційно-довідковою базою проведеного дослідження слугували законодавчі та підзаконні акти України, аналітичні та статистичні матеріали Міністерства економіки України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених та фахівців з питань розвитку ДПП, періодичні видання, ресурси мережі Internet тощо.

Результати дослідження та обговорення. На сьогодні питання розвитку партнерства є надзвичайно актуальним, оскільки для реалізації масштабних проєктів бюджетних коштів недостатньо. Тому залучення приватних партнерів та використання механізмів побудови довгострокових відносин з ними є вкрай необхідним. Для відновлення і модернізації аграрної економіки необхідна комерційна практика та капітал бізнесу, який має досвід функціонування у глобальній інформаційній системі.

Як переконує міжнародний досвід, ДПП є одним із перспективних механізмів економічного та соціального розвитку на регіональному і місцевому рівнях, який передбачає вигідну довгострокову (від 5 до 50 років) співпрацю, що здійснюється на договірній основі для реалізації загальної мети між державним (держава, територіальні громади в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування) та приватним (юридичні особи, крім державних та комунальних підприємств, фізичні особи – підприємці) партнерами через об'єднання їх ресурсів та справедливого розподілу можливих ризиків для реалізації інвестиційних проєктів [20].

Зародження такої форми взаємовідносин як ДПП сягає у глибоку давнину. Ще в 18 ст. до н.е. у літописах Вавилону зустрічаються перші спогади про таку співпрацю: правитель Вавилону Хаммурапі для того щоб заохотити своїх працівників до ефективної і тривалої роботи надавав їм житло, земельну ділянку та рабів на період їх служби [21].

Співпраця між державним і приватним секторами для створення, забезпечення та управління інфраструктурою, особливо транспортною, має давні традиції в багатьох країнах світу. Історія проєктів ДПП в Бразилії, Іспанії, Італії, Мексиці, США, Франції та інших країнах налічує декілька століть.

Відомо, що перша концесія по освоєнню корисних копалин була надана в Іспанії ще в 1256 році. Перша споруда каналу за концесійним принципом у Франції датується 1552 роком.

На початку XIX ст. ДПП в концесійній формі активно використовували в Австрії, Бельгії, Бразилії, Росії для будівництва залізниць [8; 22].

Для України ДПП є відносно новим соціально-економічним явищем, оскільки воно офіційно запроваджено лише в 2010 році Законом України «Про державно-приватне партнерство» [20], тимчасом за кордоном цей механізм був поширеним уже давно.

Згідно із чинним законодавством, у межах державно-приватного партнерства можуть існувати наступні види договорів щодо участі суб'єктів приватного сектору у реалізації проєктів ДПП:

1. Договір концесії:

✓ концесіонер отримує ексклюзивні права від держави на експлуатацію, обслуговування, інвестування та отримання прибутків від державного активу;

✓ концесіонер виплачує державі або фіксовану суму, або відсоток від прибутку чи вартості активів;

✓ створено окрему процедуру закупівлі – концесійний конкурс;

✓ регулюється Законом України «Про концесію».

2. Договір спільної діяльності:

✓ сторони зобов'язуються спільно діяти без створення юридичної особи для досягнення певної мети;

✓ спільна діяльність можлива як з об'єднанням, так і без об'єднання внесків;

✓ сторонами договору виступають фізичні та юридичні особи;

✓ регулюється Цивільним кодексом України.

3. *Договір управління майном*:

✓ за цим договором одна сторона (установник управління) передає другій стороні (управителеві) майно в управління, а управитель зобов'язується за плату здійснювати від свого імені управління цим майном в інтересах установника управління або вказаної ним особи (вигодонабувача);

✓ регулюється Законом України «Про управління об'єктами державної власності».

4. Інші (змішані) договори.

Узагальнення міжнародного та вітчизняного досвіду дало можливість з'ясувати основні переваги механізму ДПП для його учасників (рис. 1).

Рис. 1. **Переваги механізму ДПП.**

Джерело: узагальнено за [4; 12; 23].

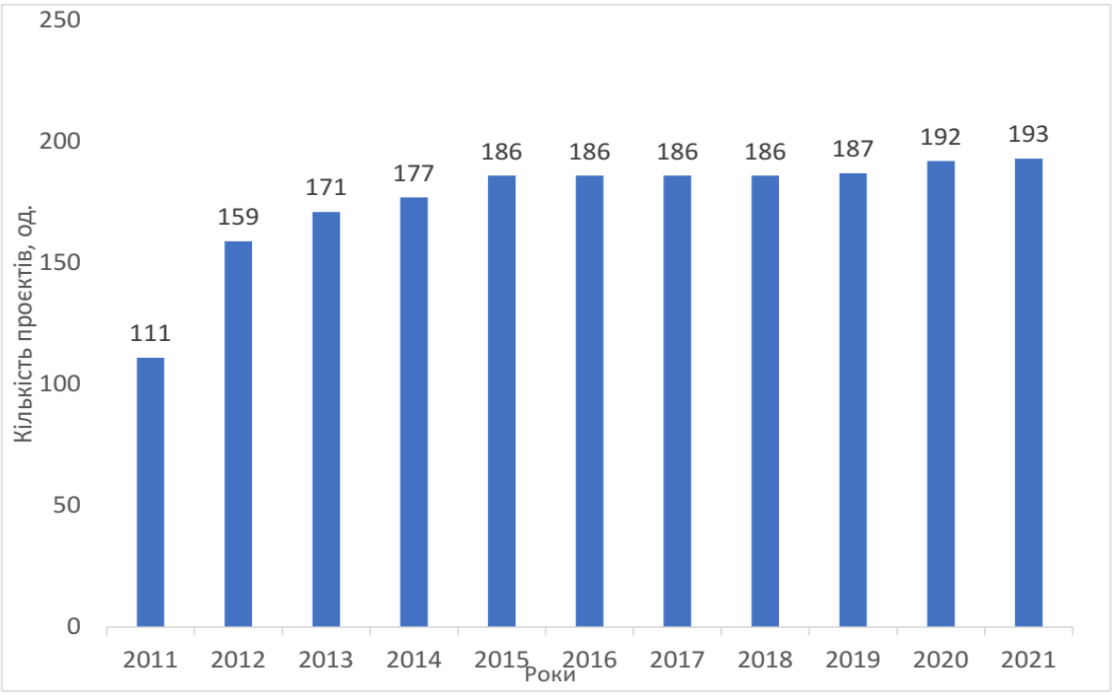

Рис. 2. **Кількість проєктів ДПП в Україні.**

Джерело: побудовано за даними Міністерства економіки України.

Встановлено, що фактично в Україні практика вирішення суспільних проблем на основі використання механізму ДПП обмежена. Зокрема, за даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на 01.01.2022 р. на засадах ДПП укладено 193 договори, з яких реалізується 31 договір (22 – договори концесії, 5 – договорів про спільну діяльність, 4 – інші договори), 162 договори не реалізуються (43 договори розірвані/закінчився термін дії, 119 договорів – не виконується). Однак, якщо розглядати в динаміці, то протягом 2011–2021 рр. кількість проєктів ДПП збільшилася на 82 од. (рис. 2).

Отже, у 2021 р. лише 31 проєкт із 193 (або 16 %) є успішним. Це означає, що більшість угод спіткала невдача через високі збитки та розірвання контрактів. Проблема полягає не в кількості укладених угод між державним та приватним учасниками, а в результативності та ефективності їх виконання.

Із загальної кількості проєктів ДПП, що реалізуються, основна частина – 8 проєктів (близько 26 %) реалізовано в сфері збору, очищення та розподілення води, 8 (26 %) – у сфері виробництва, транспортування і постачання тепла та розподілу і постачання природного газу, 4 (13 %) – інші, 3 (10%) – виробництво, розподілення та постачання електричної енергії, 3 (10 %) – в сфері інфраструктури, 2 (6 %) – туризм, 2 (6 %) – охорона здоров'я, 1 (3 %)– поводження з відходами, крім збирання та перевезення.

За результатами проведених досліджень встановлено нерівномірний розподіл у 2021 році договорів ДПП у регіональному розрізі. У 8 областях – Вінницькій, Волинській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Черкаській, Чернівецькій, Луганській не укладено жодного такого договору. Лідируючі позиції серед областей з реалізації договорів ДПП мають: Закарпатська та Миколаївська області – по 4 договори (26 %); Донецька, Запорізька і Львівська – по 3 договори (29 %); Київська, Дніпропетровська та Херсонська – по 2 договори (20 %). Водночас Одеська, Хмельницька, Житомирська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Чернігівська – по 1 договору (25 %) [24].

Використання ДПП у агропромисловому комплексі України спостерігається в поодиноких випадках, зокрема стосовно експлуатації потужностей морських портів для сільськогосподарської продукції (зберігання, перевалка, транспортування), сільський туризм, забезпечення функціонування зрошувальних/осушувальних систем тощо.

Законом України «Про державно-приватне партнерство» передбачено сфери застосування ДПП, серед яких аграрний комплекс окремо не виділяється, а зазначено про можливість його впровадження в інших сферах, крім видів господарської діяльності, які дозволено здійснювати виключно державним підприємствам, установам та організаціям [20]. Реалізацію інвестиційних проєктів в межах ДПП в аграрній сфері було визначено Стратегією розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 р., затвердженою Розпорядженням КМУ від 17.10.2013 № 806-р. У ній зазначено, що напрямом регуляторної політики в аграрному секторі окреслено формування ефективної регуляторної системи на засадах ДПП, впровадження ризикоорієнтованого підходу під час здійснення державного контролю та пріоритетне фінансування інноваційно-інвестиційних проєктів на засадах ДПП [25].

Додаткові імпульси для розвитку зазначених правовідносин щодо агропромислового виробництва та сільських територій надано з 2014 р., після затвердження на урядовому рівні Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади (№ 333-р.) [26]. Це привело до суттєвого розширення кола потенційних суб'єктів ДПП завдяки органам місцевого самоврядування як суб'єктів розпорядження місцевими бюджетами, фінансова база яких значно зросла у процесі перерозподілу повноважень. До того ж у 2019 році з метою удосконалення визначених правових, організаційних та фінансових засад реалізації інвестиційних проєктів, що здійснюються на умовах концесії, було прийнято «новий» Закон України «Про концесію» (№ 155-IX) [27].

Як показує вітчизняна практика, спостерігається порушення принципів ДПП. Недотримання їх здебільшого відбувається з боку державного партнера, який часто керується власними цілями за укладання угоди. Незважаючи на передбачену законом рівність сторін, у даних партнерських взаємовідносинах домінуюче значення належить державі. Інвестиційні проєкти в багатьох випадках є недостатньо прозорими, а також наявний несправедливий розподіл ризиків між учасниками; здебільшого тягар відповідальності перекладається на бізнес.

У процесі дослідження з'ясовано, що найбільш серйозною перешкодою щодо реалізації проєктів ДПП є загальний стан інституційного середовища, в якому приватному партнеру доводиться реалізовувати проєкти ДПП та незавершеність формування інституційного механізму, здатного системно сприяти розробленню

науково обґрунтованої мережі проєктів ДПП і здійснювати моніторинг їх реалізації протягом періоду їх життєвих циклів. До основних перешкод успішної партнерської взаємодії держави та бізнесу належать:

- недосконаліть законодавства в сфері ДПП;
- дефіцит державних коштів на реалізацію проєктів ДПП;
- відсутність сформованого інституційного середовища;
- політична нестабільність та недовіра приватного сектору до держави щодо виконання нею своїх зобов'язань;
- різниця у цілях держави та бізнесу за реалізації проєктів;
- складність і довготривалість процедури укладення договору;
- відсутність системи управління фіскальними та фінансовими ризиками партнерів;
- наявність корупційних проявів в органах влади;
- високі витрати на участь у конкурсах;
- відсутність необхідного досвіду та навиків для реалізації проєктів ДПП тощо [4; 11].

Отже, наявна в Україні законодавча система та стан інвестиційного середовища не сприяють розвитку та використанню повною мірою потенціалу ДПП. Для реалізації успішних проєктів ДПП необхідно щоб органи влади та бізнес працювали узгоджено в загальнонаціональних інтересах у різних сферах економіки. Саме тому за формування партнерських моделей взаємовідносин особливо важливим є баланс інтересів учасників угоди.

Як успішний зразок використання механізму ДПП можна навести приклад Великобританії, де за останні двадцять років було реалізовано понад 600 великих проєктів ДПП, на які припало 15 % від усіх публічних інвестицій. Значного розвитку ДПП також набуло в Австралії, Ірландії, США, де воно постійно сприяє підвищенню стандартів надання державних послуг. У Німеччині приватні інвестиції у проведення наукових досліджень становлять більше 50 млрд євро [28].

Встановлено, що найбільш поширеною формою взаємовідносин між державою та бізнесом серед форм ДПП у Франції, Італії, Бразилії, Мексиці, Германії, Китаї, Індії є концесія, яка краще всього зарекомендувала себе в таких сферах: транспорт, ЖКГ, соціальна інфраструктура [28]. В Україні також ця форма є найбільш поширеною, впровадження якої почалося із прийняттям Закону України «Про концесії» (№ 999-XIV, 1999 р.) та Закону України «Про концесію» (№155-IX, 2019 р.); тимчасом у світі масштабні концесійні проєкти успішно реалізуються вже понад століття.

Під час застосування законодавства про ДПП на практиці виникає низка проблемних моментів. Зокрема, більшість цих проблем виникає за реалізації проєктів на державному рівні за участі центральних органів виконавчої влади (понад 80 %). Реалізація проєктів на місцевому рівні здійснюється із набагато меншою кількістю перешкод, оскільки немає потреби погоджувати їх з іншими державними органами [29].

На сьогодні в нашій країні немає не лише політичної та економічної, а також законодавчої стабільності. Розглянемо Податковий кодекс України, до якого за 9 років були внесені зміни більш ніж 130 законами, а це в середньому одна зміна на місяць. Така ж ситуація спостерігається в інвестиційній галузі. Державні гарантії інвестицій в Україні давно стали умовними поняттями, в більшості випадків держава відмовляється захищати інтереси інвесторів [14]. В таких умовах породжується недовіра приватного сектору до держави, у бізнесу не виникає бажання співпрацювати із органами державної влади.

Нами було проведено узагальнення досвіду використання проєктів ДПП у сільському господарстві зарубіжних країн. Встановлено, що у Бразилії, Індії, Перу, Марокко та Йорданії – це будівництво, експлуатація і управління іригаційними проєктами; у Філіппінах, Індії, Мексиці та Пакистані – це будівництво та управління мережами компаній «холодного ланцюгу»; у Філіппінах та Йорданії – це будівництво, обслуговування та управління ринками для збуту місцевої сільськогосподарської продукції; у Філіппінах – це будівництво та експлуатація зернових терміналів у морських портах; у Молдові, Бразилії, Словенії, Уганді та на о. Маврикій – це переробка відходів сільського господарства тощо [30].

Узагальнення світової практики використання механізму ДПП дало підстави визначити основні способи реалізації проєктів ДПП в агропромисловому виробництві та сільських територіях України: будівництво, обслуговування та управління оптовими ринками для збуту сільськогосподарської продукції; розвиток інфраструктури аграрного ринку; розвиток виробничої інфраструктури; переробка відходів сільського господарства; будівництво, експлуатація та управління іригаційними (зрошування) системами; будівництво, експлуатація та управління об'єктами соціальної інфраструктури у сільській місцевості тощо.

Тому, успішний розвиток механізму ДПП та використання повною мірою його потенціалу для розвитку вітчизняної економіки можливі за умови, коли держава зможе забезпечити для інвестора свою підтримку, привабливість та безпеку вкладення фінансових ресурсів у державну власність, а приватний партнер, зі свого боку, виконання передбачених угодою зобов'язань.

Висновки. Проведені дослідження показують, що практика використання механізму ДПП в АПК є обмеженою, кількість реалізованих проєктів мінімальна, а їх ефективність є низькою через відсутність сприятливого правового та економічного середовища для ведення бізнесу.

Проте, висока ефективність механізму ДПП, як форми взаємодії держави та бізнесу, доведена досвідом багатьох країн світу. Тому його необхідно розвивати і в нашій країні для розв'язання важливих соціально-економічних проблем через об'єднання ресурсів державного й приватного секторів. Для цього необхідно подолати низку законодавчих, політичних, економічних та інституційних бар'єрів, що стримують розвиток та поширення ДПП.

Усунення зазначених перешкод дасть можливість розширити потенціал ДПП у інноваційному розвитку агропромислового виробництва та сільських територій. Важливим є також законодавчо-нормативне закріплення стратегічних орієнтирів розвитку аграрного сектору економіки, як це робиться у провідних зарубіжних країнах. До того ж, строк дії чинної «Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року», яка визначала реалізацію інвестиційних проєктів на засадах державно-приватного партнерства в аграрній сфері, як пріоритетний напрям досягнення стратегічних цілей, уже закінчився.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Солонина Є. Українське сільське господарство може «витягти з кризи» всю економіку – експерти. Економіка. 27 січня 2021 р. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/ukrainian-apk-can-support-all-economy/31070474.html.

2. Торік понад 10% ВВП виробили у сільському господарстві – Лещенко. 24 червня 2022 р. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3400937-torik-ponad-10-vvp-virobili-u-silskomu-gospodarstvi-lesenko.html

3. Бойко О. Державно-приватне партнерство: світовий досвід та перспективи реалізації в Україні. Юридична газета. 2013. № 22 (364). URL: https://yur-gazeta.com/publications/practice/derzhavnoprivatne-partnerstvo/derzhavnoprivatne-partnerstvo-svitoviy-dosvid-ta-perspektivi-realizaciyi-v-ukrayini.html

4. Онегіна В.М., Батюк Л.А. Державно-приватне партнерство та розвиток сільських територій в Україні. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2017. № 2. С. 64–71.

5. Косач І.А. Концептуальні засади розробки стратегії розвитку державно-приватного партнерства в АПК України. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2018. № 1(13). С. 24–31. DOI: 10.25140/2411-5215-2018-11913)-24-31.

6. Литвинчук І.Л., Самойленко К.А. Інституціональне забезпечення публічно-приватного партнерства у сфері інноваційного розвитку аграрної економіки України. Економіка сільського господарства і АПК. 2016. № 10. С. 212–223.

7. Дергачова В.В., Кузнєцова К.О. Державно-приватне партнерство як інституціональний інструмент інвестування економіки країни. Бізнесінформ. 2018. № 1. С.111–116.

8. Сазонов В.Е. История государственно-частного партнерства. Москва, 2012. URL: https://www.bmpravo.ru/show_stat.php?stat=934.

9. Кредісов А.І., Білоус А.О. Державно-приватне партнерство: світовий досвід та його використання в Україні. Економіка України. 2016. № 2. С. 4–15.

10. Нездоймінов С. Державно-приватне партнерство в агрорекреаційній сфері регіону. Агросвіт. 2013. № 17. С. 17–22.

11. Воробйова М.О. Державно-приватне партнерство в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. Вип. 20. Частина 1. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_20/1/11.pdf.

12. Нед Уайт. Можливості для ДПП у сільському господарстві в Україні. URL: https://ppp-ukraine.org/wpcontent/uploads/2014/01/1.-Ned-White-Opportunities-for-Agr.-PPPs-in-Ukraineukr.pdf.

13. Сімсон О. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері. Вісник Академії правових наук України. 2011. С. 224–225.

14. Кочеров М. «Нестабільні» гарантії прав приватних партнерів. "Юридична Газета" № 1. 21 січня 2020. URL: https://yur-gazeta.com/publications/practice/derzhavnoprivatne-partnerstvo/nestabilni-garantiyi-prav-privatnih-partneriv.html

15. Круглов В.В., Терещенко Д.А. Реалізація проєктів державно-приватного партнерства в аграрному секторі. Публічне управління та регіональний розвиток. 2021. № 3. С.675–698. DOI: 10.34132/pard2021.13.06.

16. Радченко О.П. Проблеми та тенденції використання державно-приватного партнерства в АПК в умовах глобалізації. Приазовський економічний вісник. 2019. Вип. 6 (17). С. 53–56. DOI: https://doi.org/10.32840/2522-4263/2019-6-10.

17. Григор'єва Х.А. Державна підтримка сільського господарства України: проблеми правового забезпечення: монографія. Херсон: «Гельветика», 2019. 596 с.

18. Клєвцєвич Н.А. Державно-приватне партнерство як інструмент регіонального розвитку. Економіка та управління національним господарством. 2017. Вип. 9. С.237–241.

19. Комарницька Г.О. Концептуальні основи активізування державно-приватного партнерства в умовах розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності. Бізнес Інформ. 2019. №8. С. 53–58. URL:https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-8-53-58.

20. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 20 жовт. 2010 р. № 2404-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17

21. Хандусенко Н. Державно-приватне партнерство: позитивні приклади з історії та сучасності. 12.07.2017. URL: https://komora.info/22-golovni-novini/2651-derzhavno-privatne-partnerstvo-pozitivni-prikladi-z-istoriji-ta-suchasnost.

22. История развития государственно-частного партнерства в мире. URL: http://ppp-lawrussia.ru/ekspert/zar/zar-op.htm.

23. Сутність, ознаки та переваги механізму ДПП. Міністерство економіки України. Департамент інвестицій. 24.07.2020. URL: http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=196d3373-eb07-4834-a61e-b3608f28eb22&title=SutnistDerzhavnoprivatnogoPartnerstva

24. Стан здійснення ДПП в Україні. Міністерство економіки України. Департамент інвестицій. 31.01.2022 URL: http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini

25. Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: Розпорядження КМУ від 17 жовт. 2013 р. № 806-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80 (дата звернення 20.10.2019).

26. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади: Розпорядження КМУ від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text. (дата звернення 20.04.2022).

27. Про концесію: Закон України від 3 жовт. 2019 р. № 155-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17 (дата звернення 20.04.2022).

28. Дабагян Е.К. Развитие государственно-частного партнёрства в Российской Федерации. Российское предпринимательство. 2015. № 4 (274). С. 611–622. URL: http://www.creativeconomy.ru/journals/index.php/rp/article/view/98/

29. Державно-приватне партнерство як механізм реалізації нової регіональної політики: можливості застосування та практичні аспекти впровадження інвестиційних проектів: Звіт. 2017. 106 с. URL: http://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf

30. Інформаційно-роз'яснювальні матеріали щодо державно-приватного партнерства. ДПП Темник 1. URL: https://cg.gov.ua › web_docs › 2016/05 › docs ›

REFERENCES

1. Solonyna, Je. Ukrai'ns'ke sil's'ke gospodarstvo mozhe «vytjagty z kryzy» vsju ekonomiku – eksperty [Ukrainian agriculture can "pull out of the crisis" the whole economy - experts]. Ekonomika. 27 sichnja 2021 r. Available at: https://www.radiosvoboda.org/a/ukrainian-apk-can-support-all-economy/31070474.html.

2. Torik ponad 10% VVP vyrobyly u sil's'komu gospodarstvi – Leshhenko [Last year, more than 10% of GDP was produced in agriculture - Leshchenko]. 24 chervnja 2022 r. Available at: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3400937-torik-ponad-10-vvp-virobili-u-silskomu-gospodarstvi-lesenko.html

3. Bojko, O. (2013). Derzhavno-pryvatne partnerstvo: svitovyj dosvid ta perspektyvy realizacii' v Ukrai'ni [Public-private partnership: world experience and prospects for implementation in Ukraine]. Jurydychna gazeta. No 22 (364). Available at: https://yur-gazeta.com/publications/practice/derzhavnoprivatne-partnerstvo/derzhavnoprivatne-partnerstvo-svitoviy-dosvid-ta-perspektivi-realizaciyi-v-ukrayini.html

4. Onegina, V.M., Batjuk, L.A. (2017). Derzhavno-pryvatne partnerstvo ta rozvytok sil's'kyh terytorij v Ukrai'ni [Public-private partnership and development of rural areas in Ukraine]. Aktual'ni problemy innovacijnoi' ekonomiky. No 2, pp. 64–71.

5. Kosach, I.A. (2018). Konceptual'ni zasady rozrobky strategii' rozvytku derzhavno-pryvatnogo partnerstva v APK Ukrai'ny [Conceptual bases of development of strategy of development of public-private partnership in agrarian and industrial complex of Ukraine]. Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnja. No 1(13), pp. 24–31. DOI: 10.25140/2411-5215-2018-11913)-24-31.

6. Lytvynchuk, I.L., Samojlenko, K.A. (2016). Instytucional'ne zabezpechennja publichno-pryvatnogo partnerstva u sferi innovacijnogo rozvytku agrarnoi' ekonomiky Ukrai'ny [Institutional support of public-private partnership in the field of innovative development of agrarian economy of Ukraine]. Ekonomika sil's'kogo gospodarstva i APK. No 10, pp. 212–223.

7. Dergachova, V.V., Kuznjecova, K.O. (2018). Derzhavno-pryvatne partnerstvo jak instytucional'nyj instrument investuvannja ekonomiky krai'ny [Public-private partnership as an institutional tool for investing in the country's economy]. Biznesinform. No 1, pp. 111–116.

8. Sazonov, V.E. (2012). Istorija gosudarstvenno-chastnogo partnerstva [History of public-private partnership]. Moskva. Available at: http://www.bmpravo.ru/show_stat.php?stat=934.

9. Kredisov, A.I., Bilous, A.O. (2016). Derzhavno-pryvatne partnerstvo: svitovyj dosvid ta jogo vykorystannja v Ukrai'ni [Public-private partnership: world experience and its use in Ukraine]. Ekonomika Ukrai'ny. No 2, pp. 4–15.

10. Nezdojminov, S. (2013). Derzhavno-pryvatne partnerstvo v agrorekreacijnij sferi regionu [Public-private partnership in the agro-recreational sphere of the region]. Agrosvit. No 17, pp. 17–22.

11. Vorobjova, M.O. (2016). Derzhavno-pryvatne partnerstvo v Ukrai'ni: suchasnyj stan ta perspektyvy rozvytku [Public-private partnership in Ukraine: current status and development prospects]. Naukovyj visnyk Hersons'kogo derzhavnogo universytetu. Iss. 20. Part 1. Available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_20/1/11.pdf.

12. Ned Uajt. Mozhlyvosti dlja DPP u sil's'komu gospodarstvi v Ukrai'ni [Opportunities for PPP in

agriculture in Ukraine]. Available at: http://ppp-ukraine.org/wpcontent/uploads/2014/01/1.-Ned-White-Opportunities-for-Agr.-PPPs-in-Ukraineukr.pdf.

13. Simson, O. (2011). Derzhavno-pryvatne partnerstvo v innovacijnij sferi [Public-private partnership in the field of innovation]. Visnyk Akademii' pravovyh nauk Ukrai'ny, pp. 224–225.

14. Kocherov, M. (2020). «Nestabil'ni» garantii' prav pryvatnyh partneriv ["Unstable" guarantees of the rights of private partners]. "Jurydychna Gazeta" № 1. 21 sichnja 2020. Available at: https://yur-gazeta.com/publications/practice/derzhavnoprivatne-partnerstvo/nestabilni-garantiyi-prav-privatnih-partneriv.html

15. Kruglov, V.V., Tereshhenko, D.A. (2021). Realizacija projektiv derzhavno-pryvatnogo partnerstva v agrarnomu sektori [Implementation of public-private partnership projects in the agricultural sector]. Publichne upravlinnja ta regional'nyj rozvytok. No 3, pp. 675–698. DOI: 10.34132/pard2021.13.06.

16. Radchenko, O.P. (2019). Problemy ta tendencii' vykorystannja derzhavno-pryvatnogo partnerstva v APK v umovah globalizacii' [Problems and trends use of public-private partnership in agriculture in the context of globalization]. Pryazovs'kyj ekonomichnyj visnyk. Iss. 6 (17), pp. 53–56. DOI: https://doi.org/10.32840/2522-4263/2019-6-10.

17. Grygor'jeva, H.A. (2019). Derzhavna pidtrymka sil's'kogo gospodarstva Ukrai'ny: problemy pravovogo zabezpechennja: monografija [State support of agriculture of Ukraine: problems of legal support: monograph]. Herson: «Gel'vetyka», 596 p.

18. Kljevcjevych, N.A. (2017). Derzhavno-pryvatne partnerstvo jak instrument regional'nogo rozvytku [Public-private partnership as a tool for regional development]. Ekonomika ta upravlinnja nacional'nym gospodarstvom. Iss. 9, pp. 237–241.

19. Komarnyc'ka, G.O. (2019). Konceptual'ni osnovy aktyvizuvannja derzhavno-pryvatnogo partnerstva v umovah rozvytku investycijno-innovacijnoi' dijal'nosti [Conceptual bases of activization of public-private partnership in the conditions of development of investment and innovation activity]. Biznes Inform. No 8, pp. 53–58. Available at: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-8-53-58.

20. Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo: Zakon Ukrai'ny [On public-private partnership: Law of Ukraine] vid 20 zhovt. 2010 r. № 2404-VI. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17

21. Handusenko, N. (2017). Derzhavno-pryvatne partnerstvo: pozytyvni pryklady z istorii' ta suchasnosti [Public-private partnership: positive examples from history and modernity]. 12.07.2017. Available at: https://komora.info/22-golovni-novini/2651-derzhavno-privatne-partnerstvo-pozitivni-prikladi-z-istoriji-ta-suchasnost.

22. Istorija razvitija gosudarstvenno-chastnogo partnerstva v mire [The history of the development of public-private partnerships in the world]. Available at: http://ppp-lawrussia.ru/ekspert/zar/zar-op.htm.

23. Sutnist', oznaky ta perevagy mehanizmu DPP [The essence, features and benefits of the PPP mechanism]. Ministerstvo ekonomiky Ukrai'ny. Departament investycij. 24.07.2020. Available at: http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=196d3373-eb07-4834-a61e-b3608f28eb22&title=SutnistDerzhavnoprivatnogoPartnerstva

24. Ctan zdijsnennja DPP v Ukrai'ni [Status of PPP implementation in Ukrain]. Ministerstvo ekonomiky Ukrai'ny. Departament investycij. 31.01.2022 Available at: http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini

25. Pro shvalennja Strategii' rozvytku agrarnogo sektoru ekonomiky na period do 2020 roku: Rozporjadzhennja KMU [On approval of the Strategy for the development of the agricultural sector of the economy for the period up to 2020: Order of the Cabinet of Ministers] vid 17 zhovt. 2013 r. № 806-r. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80

26. Koncepcija reformuvannja miscevogo samovrjaduvannja ta terytorial'noi' organizacii' vlady: Rozporjadzhennja KMU [The concept of reforming local self-government and territorial organization of power: Order of the Cabinet of Ministers] vid 1 kvit. 2014 r. № 333-r. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text.

27. Pro koncesiju: Zakon Ukrai'ny [On the concession: Law of Ukraine] vid 3 zhovt. 2019 r. № 155-IH. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17

28. Dabagjan, E.K. (2015). Razvytye gosudarstvenno-chastnogo partnërstva v Rossyjskoj Federacyy [Development of public-private partnership in the Russian Federation]. Rossyjskoe predprynymatel'stvo. No 4 (274), pp. 611–622. Available at: http://www.creativeconomy.ru/journals/index.php/rp/article/view/98/

29. Derzhavno-pryvatne partnerstvo jak mehanizm realizacii' novoi' regional'noi' polityky: mozhlyvosti zastosuvannja ta praktychni aspekty vprovadzhennja investycijnyh proektiv: Zvit [Public-private partnership as a mechanism for implementing a new regional policy: applications and practical aspects of implementing investment projects: Report]. 2017. 106 p. Available at: http://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf

30. Informacijno-roz'jasnjuval'ni materialy shhodo derzhavno-pryvatnogo partnerstva [Information and explanatory materials on public-private partnershi]. DPP Temnyk 1. Available at: https://cg.gov.ua › web_docs › 2016/05 › docs ›

Mainways of public-private partnership development in agro-industrial production and rural areas of Ukraine

Usata N., Ksenofontov M.

Majority of social and economic problems of Ukraine's agrarian sphere can not be solved without formation of partner relationships and constructive dialogue between the state and private business. The formation of partner relationship models opens up new possibilities and provides certain advantages for participators' agreement.

The aim of the research is to analyze the current state of implementation of public-private partnership

projects and determine the main ways for PPP development in Ukraine.

In the article reveals the historical aspect of public-private partnership (PPP) development between the state and private participator in different countries of the world.

The current state of development, the features of the constructive interaction between state bodies and business in solving of long-term socially important tasks of social and economic development are analyzed. The expediency of developing partnership between state and business is grounded. The main factors of negative influence on the effectiveness of PPP projects implementation in agrarian sphere are identified .

The main models of private business participation in the accomplishment of investment projects in agro-industrial production are considered and their main features are determined. It is proven that implementation of PPP projects promotes the effective management of state and municipal property objects and the creation of conditions for use of new technologies and innovation, etc.

The high efficiency of PPP mechanism as a form of interaction between state and business has been proven by the experience of many countries around the world. Thus, public-private partnership needs to be developed in our country to solve significant social and economic problems through combining the resources of public and private sectors. To do this, it is necessary to overcome a number of legislative, political, economic and institutional barriers that hinder the PPP development.

The study generalizes the world practice of using of the PPP mechanism in agriculture and determines the main priority directions of PPP project implementation in agro-industrial production and rural areas of Ukraine. These include: construction, maintenance and management of wholesale markets of agricultural production; development of infrastructure of agrarian market; development of production infrastructure, agricultural waste processing; irrigation systems construction, operation and management; construction, exploitation and management of social infrastructure objects in rural areas.

The study reveals that PPP in Ukraine develops very slowly, the level of PPP project accomplishment is low, the number of implemented projects is minimal and its effectiveness is low because of legal and economic obstacles for doing business. The problem is not so much the low number number of concluded agreement between the state and the private partner, but rather the effectiveness and efficiency of their implementation.

Key words: public-private partnership, agrarian sector, PPP projects, forms of PPP, state, private partner, innovation development, agreement.

Copyright: Усата Н.В., Ксенофонтов М.М. © This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

ORCID iD:
Усата Н.В. https://orcid/0000-0003-3997-1579
Ксенофонтов М.М. https://orcid/0000-0002-9736-6644